

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ “ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА” І ФАКТОРИ, ЯКІ НА НЬОГО ВПЛИВАЮТЬ

© Андріанов Ю.О., 2008

Розглянуто сутність інвестиційного потенціалу машинобудівного підприємства і суміжних з ним понять. Досліджено фактори, які впливають на інвестиційний потенціал машинобудівних підприємств, виділено об’єкти, які необхідно аналізувати при оцінюванні інвестиційного потенціалу, а також послідовність їх вивчення.

Essence of investment potential of machine-building enterprise and concepts contiguous with him is considered in the article. Factors which influence on investment potential of machine-building enterprises are explored, objects, which it is necessary to analyses at the evaluation of investment potential, and also sequence of their study, are selected.

Постановка проблеми. Для забезпечення конкурентоспроможності продукції і підвищення соціально-економічної ефективності діяльності вітчизняні машинобудівні підприємства потребують збільшення обсягу та диверсифікування джерел і методів залучення інвестиційних ресурсів. Згідно з сучасними теоріями руху міжнародних капіталів інвестування, зокрема за кордон здійснюється тільки у тому випадку, коли воно є прибутковішим за інші види діяльності. Уряд не може забезпечити прибутковості інвестицій, проте він у змозі сприяти розвитку певного виду діяльності. Одним із його завдань є створити сприятливі умови для інвестування і забезпечити додаткові стимули тим суб’єктам, які ефективно працюють у пріоритетних для розвитку національної економіки напрямках, тобто сприяти розвитку інвестиційного потенціалу промислових підприємств, зокрема машинобудівних. Несистемність дій керівників законодавчої та виконавчої влади, а також керівників машинобудівних підприємств щодо розвитку інвестиційного потенціалу є однією з ключових проблем управління інвестиційною діяльністю в Україні. Ознайомлення із літературними джерелами за інвестиційною тематикою і позицією окремих керівників машинобудівних підприємств дає змогу стверджувати, що передумовою вирішення існуючої проблеми є уточнення поняття “інвестиційний потенціал”, виділення факторів, які на нього впливають, побудова системи можливих альтернативних варіантів регулювання дії цих факторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У результаті ознайомлення з працями вітчизняних і зарубіжних науковців за інвестиційною тематикою [1–16], а також матеріалами керівників машинобудівних підприємств (ВАТ “Сантехпром”, ТОВ “Керченський стрілочний завод”, ВАТ “Брацлав”, ВАТ “Ямпільський приладобудівний завод”, ВАТ “Ковельсьільмаш”, ВАТ “Електротермометрія”, ДП ВО “Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова”, ЗАТ “Горлівський машинобудівник”, ВАТ “Азовобщемаш”, ВАТ “Агротепломаш”, ВАТ “Барточ”, ВАТ “Мотор Січ”, ВАТ “Бородянський екскаваторний завод “Борекс”, ВАТ “Гідросила”, ВАТ “Первомайський електромеханічний завод ім. К. Маркса”, ЗАТ “Львівський завод комунального транспорту”, ДП “НВКГ “Зоря-машпроект”, ВАТ “Одеський завод радіально-свердлильних) виявлено, що під інвестиційним потенціалом машинобудівного підприємства (ІПП) треба розуміти наявність у підприємства власних інвестиційних ресурсів та рівень його інвестиційної привабливості для інших інвесторів. Зауважимо, що власні інвестиційні ресурси машинобудівного

підприємства (ВІРМП) – це усі види ресурсів (грошові кошти, матеріальні цінності, управлінський досвід, науково-технічна інформація тощо), які можуть бути використані для формування інвестиційних портфелів, реалізації інвестиційних проектів чи окремих інвестиційних операцій з метою отримання прибутку або збереження вартості інвестиційних ресурсів. Джерелами ВІРМП є майно і прибуток машинобудівного підприємства, інтелектуальний потенціал його власників і працівників.

Щодо інвестиційної привабливості (інвестиційного клімату) машинобудівного підприємства, то його доцільно трактувати як сукупність кількісних і якісних параметрів (показники фінансового стану, організаційної структури управління, системи внутрішнього контролю, кадрового потенціалу, використовуваного обладнання, а також рівня диверсифікації продукції і видів діяльності) машинобудівного підприємства, значення яких засвідчують наявність або відсутність підстав для ухвалення рішення про доцільність здійснення в нього інвестицій. Треба зауважити, що більшість авторів інвестиційний клімат розглядають на рівні держави, регіону, галузі, підприємства. Його у більшості випадків трактують як сукупність чинників економічного, політичного, правового та соціального характеру, які беруть до уваги інвестори, ухвалюючи рішення щодо здійснення інвестицій [2–7; 10–12].

Незважаючи на велику кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячених проблемам інвестиційної діяльності, сутнісні характеристики поняття «інвестиційний потенціал підприємства», фактори, які на нього впливають, розглянуто доволі фрагментарно. Більшість праць присвячені проблемам формування і оцінювання інвестиційного клімату. Напрацювання попередників щодо сутності, характеру і сили впливу чинників на інвестиційний клімат держави, регіону, галузі, підприємства тощо значною мірою характерні і для ІІМП, проте вони лише частково характеризують це поняття.

Формулювання цілей статті. Цілями статті є уточнення сутності поняття “інвестиційний потенціал машинобудівного підприємства”, виділення об’єктів, які необхідно аналізувати під час дослідження інвестиційного потенціалу, встановлення послідовності етапів аналізування цих об’єктів і побудова класифікації факторів, які впливають на інвестиційний потенціал.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи недоліки існуючих класифікацій [1; 8; 13–21], зокрема неповноту відображення ними чинників, які впливають на ІІМП, пропонуємо класифікацію, наведену на рис. 1. Як бачимо, за об’єктом впливу чинники класифіковано на ті, які діють на інвестиційні ресурси і на інвестиційну привабливість машинобудівних підприємств. За джерелом виникнення чинники розподілено на внутрішні і зовнішні. До внутрішніх належать ті, які діють на інвестиційні ресурси та інвестиційну привабливість машинобудівних підприємств, а до зовнішніх – економічні, правові, соціальні, політичні.

Під впливом сукупності вищевказаних груп чинників формується інвестиційний клімат держави, регіонів, галузей і у результаті – ІІМП. На підставі опрацювання праць вітчизняних і зарубіжних науковців, а також ознайомлення із матеріалами машинобудівних підприємств доходимо висновку, що фактори, які належать до вищенаведеної класифікації, доцільно аналізувати із врахуванням їх впливу на об’єкти, які характеризують інвестиційну привабливість національної економіки і конкретного регіону, а також машинобудування як галузі національної економіки, а також об’єкти, які характеризують інвестиційну привабливість конкретного машинобудівного підприємства, а також його інвестиційні ресурси.

До першої групи належать такі об’єкти, як чинна практика регулювання державою інвестиційної діяльності; інвестиційна інфраструктура та комунікації; правове забезпечення інвестиційної діяльності; соціальні та політичні умови; обсяг і структура ресурсів, їхня доступність; стан галузей за фазами економічного розвитку; рівень конкуренції у галузі; частка продукції, яка експортується і рівень залежності підприємств галузі від імпорту; наявність провідних підприємств галузі, які істотно впливають на ціноутворення; енергомісткість, капіталомісткість та інтелектуаломісткість виробництва у галузі тощо. До другої групи належать: фінансовий стан машинобудівного підприємства; організаційна структура управління

машинобудівним підприємством; рівень розвитку системи внутрішнього контролю на машинобудівному підприємстві; склад кадрового потенціалу та ефективність його використання; якісні і кількісні характеристики використовуваної техніки і технологій; рівень диверсифікації продукції і видів діяльностей машинобудівного підприємства; обсяг, структура і ефективність використання інвестиційних ресурсів машинобудівним підприємством.

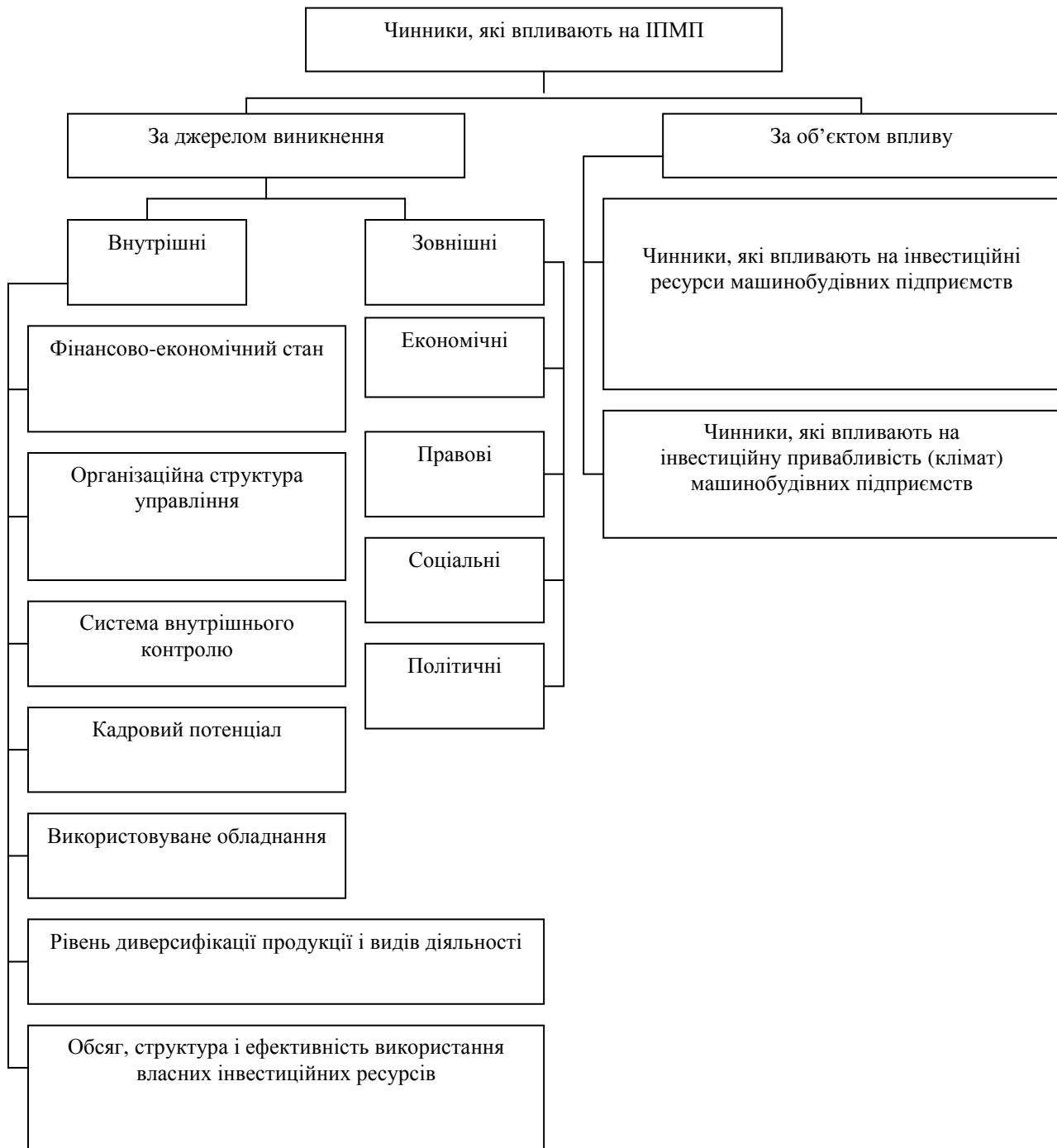

Рис. 1. Класифікація чинників, які впливають на ІПМП

Послідовність аналізування вказаних об'єктів відображена на рис. 2.

На першому етапі необхідно проаналізувати сучасний стан економіки країни щодо фази, в якій вона перебуває, рівня розвитку ринкової інфраструктури, споживчого попиту, зайнятості, стабільності курсу національної валюти тощо. Другий етап призначений для того, щоб отримати відповідь на запитання – чи доцільно інвестувати в конкретну галузь національної економіки?

Ствердна відповідь на це питання залежить від того, наскільки конкурентною є галузь, яка у ній частка державних підприємств, чи галузь є експорторієнтованою тощо. Якщо загалом національної економіки і стан конкретної галузі є прийнятним для інвестування, то доцільним є проаналізувати привабливість регіонів для розвитку інвестиційної діяльності. Цей етап дослідження вимагає ознайомлення із місцевими підприємствами щодо їх інвестиційної привабливості та наявного у них обсягу інвестиційних ресурсів.

Рис. 1.2. Етапи аналізування показників, які характеризують ПМП

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті проведених досліджень доходимо таких висновків:

- інвестиційний потенціал машинобудівного підприємства характеризується рівнем його інвестиційної привабливості для інших інвесторів та наявністю у нього власних інвестиційних ресурсів;
- власні інвестиційні ресурси машинобудівного підприємства – це всі види ресурсів, які можуть бути використані для формування інвестиційних портфелів, реалізації інвестиційних проектів чи окремих інвестиційних операцій з метою отримання прибутку або збереження вартості інвестиційних ресурсів;
- джерелами власних інвестиційних ресурсів є майно і прибуток машинобудівного підприємства, інтелектуальний потенціал власників і працівників;
- інвестиційна привабливість машинобудівного підприємства є сукупністю кількісних і якісних параметрів, значення яких засвідчують наявність або відсутність підстав для ухвалення рішення про доцільність здійснення в нього інвестицій;
- на інвестиційний потенціал машинобудівних підприємств впливає низка чинників, які доцільно класифікувати за об'єктом впливу на ті, які діють на інвестиційні ресурси і на ті, які діють на інвестиційну привабливість машинобудівних підприємств. За джерелом виникнення чинники розподілено на внутрішні і зовнішні. До внутрішніх належать ті, які діють на інвестиційні ресурси та інвестиційну привабливість машинобудівних підприємств, а до зовнішніх належать економічні, правові, соціальні, політичні;
- під час оцінювання інвестиційного потенціалу машинобудівного підприємства необхідно досліджувати дві групи об'єктів: ті, які характеризують інвестиційну привабливість

національної економіки, конкретного регіону і машинобудування як галузі національної економіки, а також ті, які характеризують інвестиційну привабливість машинобудівного підприємства, а також його інвестиційні ресурси.

Подальші дослідження треба проводити у напрямку побудови методичних рекомендацій з оцінювання рівня інвестиційного потенціалу машинобудівних підприємств і формування системи вибору методів впливу на фактори, які діють на рівень інвестиційної привабливості машинобудівного підприємства.

1. Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. *Управління інвестиціями: Навчальний посібник*. – Суми: ТОВ «ВТД «Університетська книга». – 2003. – 232 с. 2. Борщ Л.М., Герасимова С.В., Арзуманов Р.М., Романенко Л.Ф. *Воспроизводство и инвестиции*. – Симферополь: Таврия, 2000. – 276с. 3. Бэрэнс В., Хавранек П.М. *Руководство по оценке эффективности инвестиций: Пер. с англ.* – М.: АОЗТ “Интерэксперт,” ИНФРА-М, 1995. – 528с. 4. Вівчар О.Й. *Вдосконалення механізму активізації інвестиційних процесів // Вісник Держ. ун-ту “Львівська політехніка”. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. – 2000. – №405. – С.207 – 210. 5. Власова А.М., Краснокутська Н.В. *Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник*. – К.: КНЕУ, 1997. – 92с. 6. Гаврилюк О. *Методи регулювання діяльності іноземних інвесторів у країнах-реципієнтах // Економіка України*. – 2000. – №3. – С.79 – 80. 7. Гоголь Г.П. *Можливість та шляхи залучення інвестицій // Менеджмент і міжнародне підприємництво: Збірник матеріалів Міжнародної науково-прикладної конференції, Львів, 2001*. – С. 26. 8. *Економіка та менеджмент: Навчальний посібник / Під ред. О.Є. Кузьміна*. – Львів: Держ. ун-т “Львівська політехніка”, 1996. – 827 с. 9. Жук М.В. *Важелі активізації інвестиційного чинника економічного зростання // Фінанси України*. – 2002. – №8. – С. 123–130. 10. Збаразька Л.О. *Удосконалення економічного механізму активізації інвестиційних процесів // Фінанси України*. – 1997. – №11. – С.92 – 95. 11. Кардаш В.І. *Рівень державної підтримки галузі як додатковий показник, що визначає її інвестиційну привабливість // Вісник ДУЛП. Випуск №369. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. – Львів. – 1999. – С.129–132. 12. Козик В.В., Бажанова А.І. *Чинники інвестиційного процесу // Вісник НУЛП. Випуск №448. Проблеми економіки та управління*. – Львів. – 2002. – С. 219-223. 13. Кузьмін О., Князь С., Фльорко В. *Система знижок на податок з прибутку для підприємств – отримувачів інвестиційних ресурсів // Збірник наукових праць Академії ДПС України*. – Ірпінь, 2002. – № 4. – С.265 – 268. 14. Кузьмін О., Фльорко В. *Інвестиційний клімат: сутність поняття, шляхи покращання // Маркетинг та логістика в системі менеджменту: Збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 7–9 листопада 2002р., Львів, 2002*. – С.196. 15. Кузьмін О.Є., Князь С.В., Вівчар О.Й., Мельник Л.І. *Активізування інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств: Монографія / За наук. ред. О.Є. Кузьміна*. – Стрий: ТзОВ «Укрпол», 2005. – 250с. 16. Кузьмін О.Є., Князь С.В., Тувакова Н.В., Кузнєцова А.Я. *Інвестиційна та інноваційна діяльність: Монографія / За наук. ред. О.Є. Кузьміна*. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. – 233с. 17. Кузьмін О.Є., Князь С.В., Фльорко В.А. *Складові інвестиційного клімату і чинники, які його формують // Схід*. – 2003. – № 3. – С. 33–39. 18. Лазебник Л.Л. *Інвестиційний клімат та економічна мотивація іноземного інвестування в Україні // Фінанси України*. – 1997. – №4. – С.82 – 88. 19. Лоренс Дж.Гитман., Майкл Д.Джонк. *Основи інвестирования*. – М.: Дело, 1997. – 845 с. 20. Федоренко В.Г. *Інвестиційний менеджмент: Навч. пос. – 2-ге вид., доп.* – К.: МАУП, 2001. – 280с. 21. Baker N., Green S. and Bean A. *Why R&D project Succeed or fail. MERIT’S MA Course Management of innovation // Maastricht, merit, 1990*. – P.12–20.